

SELEUKOSLAR DÖNEMİNDE YAŞANAN SURIYE SAVAŞLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Nurgül YILDIRIM

Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Eskiçağ
Tarihi ABD. nyildirim@mku.edu.tr

Meltem TEMİZKAN

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi,
meltem-tmzkn@hotmail.com

Makale Geliş Tarihi: 22.06.2017 Makale Kabul Tarihi: 10.09.2017

Özet

Makedonya krallığının başına M. Ö. 336'da, babası II. Philippos'un ardından Büyük İskender geçmiştir. Büyük İskender, tahta çıkışından hemen sonra, hazırlıklarını tamamlamış ve büyük Doğu Seferi'ni başlatmıştır. Bu başarılı seferin sonucunda topraklarını genişletmiş ve Makedonya'dan Hindistan'a kadar uzanan büyük bir imparatorluk kurmuştur. Ancak Büyük İskender'in Babil'deki ani ölümü, kurmuş olduğu bu büyük imparatorluğun toprak bütünlüğünü tehlikeye sokmuştur. Büyük İskender'in ölümüyle ortaya çıkan yönetim boşluğu, komutanlarınca doldurulmaya çalışılmıştır. Bu süreç, imparatorluğun sınırları içerisinde, Büyük İskender'in önemli komutanları arasında yaşanan savaşların damga vurduğu bir zaman dilimi olarak tanımlanmıştır. Bu zaman diliminde, komutanlar arasındaki savaşların toprak paylaşımına dayandığı, elde edilen topraklarda komutanlarca, sınırları yapılan savaşlarla değişiklik gösteren, devletlerin kurulduğu görülmüştür. Bu devletler içerisinde, özellikle iki devlet, dönemin siyasi haritasındaki iki önemli güç olarak ön plana çıkmıştır. Bunlardan ilki Büyük İskender'in komutanlarından Seleukos I Nikator tarafından, neredeyse, tüm Ön Asya'yı içine alan bölgede kurulmuş Seleukoslar devleti, diğeri ise Ptolemaios I (Soter) tarafından Mısır'da kurulmuş olan Ptolemaioslar adı verilen devlet olmuştur. Bu iki güçlü devletin izlemiş oldukları yayılcı politikalar, Suriye Savaşları adı verilen savaşların yaşanmasına neden olmuştur. Bu çalışmada, Seleukoslar'ı Suriye Savaşları'na iten nedenler ve bu savaşların sonucunda yaşanan siyasi gelişmelerin analizi amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Seleukoslar, Seleukos I Nikator, Antiokhos III Megas, Antiokheia

AN ANALYSIS ON THE SYRIAN WARS IN THE SELEUCID PERIOD

Abstract

After his father II Philipp, Alexander the Great started to rule the kingdom of Macedonia in 336 BC. Alexander the Great completed his preparations soon after acceding to the throne and initiated the Great Eastern Expedition. As a result, he expanded his lands and founded a great empire extending from Macedonia to India. However, the sudden death of Alexander the Great in Babylon put the territorial integrity of this great empire in danger. The absence of administration that emerged with the death of Alexander the Great was tried to be filled by his commanders. This process was defined as a period marked by wars among the important commanders of Alexander the Great within the borders of the empire. During this

¹Bu makale, Seleukoslar Döneminde Antakya başlıklı tezden üretilmiştir. Bu tez çalışması Mustafa Kemal Üniversitesi tarafından desteklenmiştir. (Proje No: 16488)

period, it was seen that the battles among the commanders were based on land-sharing, and that states, whose boundaries changed with wars, were established by commanders in the lands occupied. Especially two states among these states came into prominence as the two important forces in the political map of the period. The first of these was the Seleucid Empire founded by Seleucus Nikator, one of the commanders of Alexander the Great, in a region which covered almost all the Asia Minor; and the other was Ptolemaic Kingdom founded by Ptolemy in Egypt. The expansionist policies of these two powerful states led to the wars known as the Syrian Wars. This study aimed at analysing the reasons that led the Seleucids to the Syrian Wars and the political developments that occurred as a result of these wars.

Keywords: Seleucid Dynisty, Seleucos I Nicator, Antiochus III Megas, Antiocheia

Giriş

Büyük İskender'in kurmuş olduğu imparatorluğun idaresi, beklenmeyen ölümünün ardından, kısa bir süreliğine, küçük yaştaki oğlu IV. Aleksandros'a ve Büyük İskender'in gayri meşru kardeşi Philippos Arhidaios'a bırakılmıştır. Büyük İskender'in komutanları arasındaki ilk görüş ayrılıkları, bu iki varisin yönetim gücüne güven noktasında yaşanmıştır (Mansel, 2014: 477). Büyük İskender'in komutanları arasında yaşanan anlaşmazlıklar, zamanla yerini büyük savaflara bırakmış, gerçekleşen bu savafların sonucunda imparatorluğun bölünmesi kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Ancak bunların öncesinde, Büyük İskender'in komutanları idari ve mülki yönetimin ayrılması kararını almış² ve bu doğrultuda M. Ö. 320 yılında Orontes (Asi) nehri üzerindeki Triparadeisos adlı bir kasabada düzenlenen ve üst düzey komutanların katılımıyla gerçekleşen bir toplantı yapmışlardır (Errington, 2008: 7/8, Braund 2005: 23). Bu toplantı öncesinde Seleukos I, İskender'in önde gelen komutanı Perdikkas'a³ karşı olumsuz tutum sergilemiş ve katledilmesine destek vermiştir. Triparadeisos toplantısında Seleukos I'in bu tavrı Babil satraplığının kendisine verilmesiyle karşılık bulmuştur (Bryce, 2014: 161; Tucker 2017: 20-22). Toplantının başkanlığını Büyük İskender'in komutanlarından biri olan Antipatros⁴ yapmıştır. Büyük İskender'in komutanları Triparadeisos'ta, doğu ve batı dünyalarının geleceğini derinden etkileyen yeni bir anlaşmaya varmışlardır. Bu anlaşmaya göre, Antipatros, Makedon hükümdarı olarak kabul edilmiştir. Ptolemaios, Mısır hükümdarı olarak göreve devam etmiş ve Antigonos, Frigya hükümdarı olarak kabul edilmiştir. Ancak, bu paylaşım ilkelerinin geçerlilik süresi kısa olmuş, M. Ö. 319'da Antipatros'un ölümüyle birlikte Antigonos en güçlü hükümdar konumuna gelmiştir. Egemenlik alanı Frigya olan Antigonos'un, Babil valisi Seleukos I'den Babil gelirlerini kendisine vermesini

---

² Yapılan ilk paylaşımlarda askeri idarenin mülki idareden ayrılmış olması nedeniyle, hassa kıtaları komutanı Perdikkas'a Asya'nın mülki idaresi, İskender'in bir başka komutanı olan Antipatros'a Avrupa'nın askeri idaresi verilmiştir. Bir başka komutan Krateros ise Asya ordularının başında bulundurulmuştur. Mansel, 2014: 477.

³Perdikkas bu süreçte Büyük İskender'in naaşını Babil'den İskenderiye'ye götürmüş olan Ptolemaios'un üzerine yürümüş, fakat Memfis'deki ordugahında kendi askerleri tarafından öldürülmüştür. Mansel, 2014:479.

⁴ Perdikkas'ın ölümünden sonra naiplik Antipatros'a geçmiş ve toplantıya başkanlık yapmıştır. Diakov– Kovalev, 1987: 382.

Seleukoslar Döneminde Yaşanan Suriye Savaşları Üzerine Bir İnceleme

istememesi üzerine, M. Ö. 316 yılı sonlarında Babil satraplığını bırakarak Seleukos I, İskenderiye'ye sığınmıştır. Ancak daha sonra Seleukos I, Mısır kralı Ptolemaios'u, Antigonos'un tehditkar planları olduğuna inandırmıştır. Seleukos I'in kıskırtması üzerine, Büyük İskender'in komutanları olan Ptolemaios, Kassandros ve Lysimakhos arasında Antigonos'a karşı bir koalisyon oluşturulmuş ve bu koalisyon M. Ö. 315'te savaş ilan etmiştir.⁵ Bu süreçte, Ptolemaios'un yanında bulunan Seleukos I de bu koalisyon içerisinde yer almıştır.

M. Ö. 312'de Ptolemaios, Antigonos'un oğlu Demetrios'un üzerine bir sefer gerçekleştirmiştir. Filistin'de Gaza'da (Gazze) yapılan savaşta, Demetrios yenilmiş ve kaçmıştır. Gaza Savaşı'ndan sonra komutanlar arasındaki savaş devam etmiştir (Tekin, 2011: 68). M. Ö. 312'de yaşanan Gaza Savaşı sonucunda Ptolemaios, Filistin ve Fenike topraklarını kontrolü altına almıştır (Grainger, 2017: 75). Ayrıca, Seleukos I, küçük bir orduyla daha önce kendi yönetiminde bulunan Babil satraplığını M. Ö. 312'de işgal etmiştir (Morkholm, 2000: 64). Ve bu sayede Seleukos I tekrar Babil satraplığını almış ve hedefine ulaşmıştır (Sherwin-White, Kuhrt, 1993:10-11; Rose, 2004). Savaşlar ve yaşanan bu sınır değişiklikleri, komutanların egemenlik alanlarında herhangi bir değişimin yaşanmaması (*status quo*) koşuluyla M. Ö. 311'de imzalanan barış antlaşmasına kadar yaklaşık 4 yıl sürmüştür. Ancak, M. Ö. 311 yılında Büyük İskender'in komutanları arasında anlaşmazlıklar çıkmış ve bir barış antlaşması daha yapılmıştır. Seleukos I bu barışın dışında tutulmuş, diğer dört general ise kendilerini Büyük İskender'in komutanı ilan etmişlerdir. Büyük İskender'in tahtına oğlu Küçük İskender çıkıncaya kadar Kassandros'u saltanat naibi ve Avrupa'da komutan olarak tanımışlardır. Yine bu antlaşma gereğince Ptolemaios Mısır'da, Lysimakhos Trakya'da, Antigonos ise tüm Asya'da hüküm sürecektir. Ancak İskender'in mirası olan büyük imparatorluğun toprak bütünlüğü, yeniden yaşanan savaşlarla bu kez, içerisinde Seleukos I'in de yer aldığı beş bölgeye ayrılacaktır (Mansel, 2014: 481-482).

Büyük İskender İmparatorluğu'nun sürekli olarak generalleri arasında bölünmesi, sınırların ya da görevlerin değişmesi yine bu imparatorluğu, kendi içerisinde yormuştur. Güçsüzleşen büyük komutanların topraklarının zamanla daha küçük krallıklara ayrıldığı görüldüğü bir süreç kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu süreçte komutanlar arasında siyasi işbirlikleri kurulmaya başlanmış ve Seleukos I, Kassandros ve Lysimakhos geniş çaplı piyade ve savaş fillerinden oluşan müttefik bir güç yaratmışlardır. Aynı zamanda Seleukos I Suriye yakınlarına⁶ yerleştirilmiş ve bu ordunun yerleştirildiği alan Seleukos Kapadokyası olarak adlandırılmıştır (Grainger, 2017: 75-76). Seleukos I kendisine ganimet olarak verilen Seleukos Kapadokyasını da içeren Suriye topraklarında güçlenmeye başlamış, egemenliği altındaki toprakları

---

⁵Bu koalisyon güçleri tarafından gerçekleştirilen savaşa Birinci Kaolisyon Harbi adı verilmiştir. Bu savaş ve Seleukos I'in bu savaş sonucunda Anadolu'nun güneydoğusundaki topraklarda söz sahibi olması ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Tarn 1974; Mansel 2014: 589.

⁶İncelenen dönemde Suriye toprakları, Toros dağları ve Sina Çölü arasındaki alanı kapsamıştır. Grainger, 2017: 76.

Suriye'nin kuzeyine doğru genişletmeye çalışmıştır. Ancak bu Ptolemaioslar'ın isteği dışında gerçekleşmiştir. Seleukos I, kendi gücünün bulunduğu topraklarda yeniden toparlamaya çalışırken, Ptolemaioslar ile olan ittifakını sürdürür görünmüştür. Seleukos I, Kassandros, Lysimakhos ve Ptolemaios'larla birlikte kurulmuş olan ve Demetrios'a karşı gelişen bu ittifaktan çıkarılmıştır. Seleukos I'in bu ittifaktan çıkarılmasında, Atina, Sidon, Tyre, Kıbrıs ve Kilikya'yı elinde bulunduran Demetrios'la aniden gerçekleşen ittifakı etken olmuştur. Bu gelişme İskender'in büyük komutanı Ptolemaios ve Ön Asya'da gittikçe gelişen Seleukos I'in bundan sonra gerçekleştirecekleri savaşlardaki temel nedenlerden biri olarak görülmüştür (Grainger, 1990: 160).

Suriye Savaşına Giden Süreçte Seleukos ve Ptolemaios Devletleri Arasındaki İlişkiler

Büyük İskender'in komutanları arasında yapılmış olan en önemli savaşlardan biri M. Ö. 301' de gerçekleşen İpsos Savaşı⁷ olmuştur. Bu savaşın sonucunda, Büyük İskender'in mirası olan büyük toprak parçasında kısmen yeni ve kalıcı değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler, Mısır'da Ptolemaios, Trakya ve Küçük Asya'da Lysimakhos, Makedonya'da Kassandros, Ön Asya'da ise Seleukos Devletlerinin kurulması noktasında yaşanmıştır. Büyük İskender imparatorluğunun doğusunu kapsayan alanda Seleukoslar, güçlü bir devlet kurmuşlardır. Bu devletin kurucusu olan Seleukos I, Seleukos devletinin sınırlarını genişletmiştir. Seleukos I, devletin sınırlarını Ege Denizi'nden Hindistan'a kadar uzatmış, çeşitli halkları bünyesinde barındıran büyük bir devlet kurmuş ve neredeyse Büyük İskender'in elde etmiş olduğu sınırlara ulaşmıştır (Arslan, 2010: 222). Seleukoslar tarihlerindeki en büyük toprak parçasına başarılı savaşların sonunda, Seleukos I döneminde ulaşabilmişlerdir.

Seleukos I, egemenliği altına almış olduğu bölgeyi yönetebilmek için merkez olarak öncelikle, Seleukeia Pieria'yı (Samandağ/Hatay) seçmiştir. Ancak daha sonra Seleukos I tarafından deniz kenarında inşa edilen Seleukeia Pieria yerine, M. Ö. 300 yılının Nisan ayında, yani Seleukeia Pieria'nın kuruluşundan bir ay sonra, daha iç taraflarda bulunan Antiokheia'nın (Antakya/Hatay) başkent olarak inşasına başlanmıştır. Antiokheia'nın bir krali merkez olarak belirlenmesinde sahip olduğu stratejik konum göz önünde bulundurulmuştur. Seleukos I bu krali merkeze babasının adı olan Antiokhos'u uygun görmüş (Bryce, 2014: 167) ve Antiokheia'nın Seleukeia Pieria'ya göre daha güvenli bir noktada bulunması, bir krali merkez olarak Seleukos I tarafından seçilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

---

⁷Büyük İskender devleti içinde son merkezi güç sahibi olan Antigonos, M. Ö. 301 yılında Lysimakhos ve Seleukos I'e karşı İpsos (bugünkü Çay?) Savaşı başlatmış ve Antigonos başlattığı bu savaşı kaybetmiştir. İplikçioglu, 2007: 46.

Seleukoslar Döneminde Yaşanan Suriye Savaşları Üzerine Bir İnceleme

Seleukos I, M. Ö. 280'de yapmış olduğu Kyropedion/Kurupedion Savaşı'ndan⁸ sonra Nikator (Galip) unvanını almıştır. Yine bu savaş sonucunda Mısır'da Ptolemaioslar, Makedonya'da Antigonoslar, Ön Asya'da da Seleukoslar hüküm sürmüş (İplikçioğlu, 2007: 46-47) ve Büyük İskender'den kalan imparatorluk, adı geçen generaller arasında tekrar paylaşılmıştır. Seleukoslar, Büyük İskender'in komutanlarından biri olan Lysimakhos'un bu savaşta öldürülmesi üzerine, onun hakimiyet alanı olan Trakya ve Küçük Asya'yı topraklarına katmışlardır. Seleukos I Nikator Kyropedion/Kurupedion Savaşı'ndan sonra sadece Anadolu ve Trakya'ya sahip olmakla kalmamış, ordusu tarafından Makedonya kralı da ilan edilmiştir. Fakat Çanakkale Boğazı'ndan (Hellespontos) geçip Lysimakhos'un başkenti Lysimakheia'ya gelen Seleukos I Nikator orada Ptolemaios Keraunos tarafından kesin olarak bilinmeyen bir nedenden dolayı öldürtülmüştür (Mansel, 2014: 486). Ölümünün ardından yerine geçen oğlu Antiokhos I, babasından büyük bir toprak parçasının yönetimini devralmıştır. Ancak, Antiokhos I döneminde babasından kalan geniş toprakların yavaş yavaş kaybedildiği bir dönem gözlemlenmiştir.⁹ Seleukos Krallığı'nın başlangıçta toprakları, Trakya'dan Hindistan'a kadar uzanmış ve çeşitli milletleri içine almıştır. Fakat M. Ö. 3. Yüzyıl içinde bunlardan ayrılan topraklar üzerinde yeni krallıklar kurulmuş ve böylece Küçük Asya'da Bergama, Galatya, Pontos, Kapadokya, ve Bithynia, doğuda Hazar Denizi'nin kuzeyinde Parthia, biraz daha doğuda da Hint- Baktria devleti Seleukos Krallığı'ndan ayrılmışlar ve böylece Büyük İskender'in ölümünden sonra var olan devletlerin en büyüğü Seleukoslar devleti önemli ölçüde küçülmüştür (Atlan, 2014: 102). Yaklaşık olarak M. Ö. 288'de Ptolemaios I (Soter) ve oğlu Ptolemaios II (Philadelphus) tarafından, Demetrios'tan Kıbrıs, Tyre, Sidon ele geçirilmiştir ve sonrasında Ptolemaios I ve oğlu tarafından Güney Suriye'ye saldırı düzenlenmiştir (Grainger,2017: 77). Yine aynı dönemde, Mısır'da Ptolemaioslar'ın başına Ptolemaios II geçmiş ve aktif bir siyaset izleyerek, yerel güçleri de kendisiyle ittifak kurmaya ikna etmiştir. Bu durum Büyük İskender'in komutanları arasındaki güç dengelerinin değişmesine neden olmuştur. Seleukos için Ptolemaios kadar aslında Demetrios'ta Suriye'de Seleukos varlığı için ciddi tehdit

---

⁸Lysimakhos ve Seleukos arasındaki savaş, M. Ö. 281'de Hermos (Gediz) Irmağı'nın kuzey yakasındaki Kyropedion/Kurupedion' da gerçekleşmiştir. Lysimakhos yenilgiye uğramış ve öldürülmüştür. Seleukos neredeyse tüm Yakın Doğu'nun hakimi olmuştur. Bryce, 2014: 169.

⁹Antiokhos I'in babası Seleukos I Nikator'un ölümünden sonra, Antiokhos I'in öncelikli hedefi imparatorluğun her tarafında patlak veren isyanları bastırmak olmuştur. Antiokhos I, Anadolu'nun yönetim organizasyonunu düzenlemeye çalışmış, Lysimakhos'a karşı ayaklanmasından ve Kyropedion/Kurupedion Savaşı'ndaki yararlılıklarından dolayı Pergamon kentinin egemenliğini Philetairos'a bırakmıştır. Philetairos'un ölümünden sonra yeğeni Eumenes I, Pergamon kentinin başına geçmiş ve sağlam temellere dayanan bir prenslik devralmıştır. Ancak Antiokhos I, bu prensliği kabul etmemiştir. Bunun üzerine Eumenes I topladığı ücretli askerlerden oluşan ordusuyla Antiokhos I ile yaptığı Sardeis (Sardes/Manisa) yakınındaki savaşı kazanarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu zaferin sonunda Eumenes I, Aioloia'nın bir bölümünü ele geçirmiştir. Seleukoslar bunun üzerine batıda önemli bir toprak kaybına uğramıştır. Üreten, 2010: 28-29.

oluşturmuş ve gelecek 200 yıl boyunca uluslararası diplomasi Suriye üzerinden Ptolemaioslar ve Seleukoslar'ın mücadelesine dönüşmüştür (Grainger, 2017: 76). Bu dönem Ptolemaios tahtına M. Ö. 282 yılında çıkmış olan Ptolemaios II'nin güçlü bir biçimde ilerleme kaydettiği ve Seleukoslar için, özellikle Suriye ve yakın çevresinde ciddi bir tehdit yarattığı dönemi de simgelemiştir.

Ptolemaios II'nin Suriye'deki halkı Seleukoslar'a karşı kıskırtması ve adı geçen kralın topraklarını genişletmek istemesi üzerine, Seleukos Devleti kralı olan Antiokhos I Soter ile aralarında anlaşmazlık çıkmış ve bu durum Birinci Suriye Savaşı'nın (Sherwin-White, Kuhrt, 1993: 34-36) yapılmasına zemin hazırlamıştır.

1. Birinci Suriye Savaşı (M. Ö. 274-271)

Antiokhos I Soter ve Ptolemaios II Philadelphus arasında Suriye topraklarının paylaşımı önemli bir sorun teşkil etmiştir.¹⁰ Bu sorunun ciddi boyutlara ulaşması, Ptolemaioslar'ın Antiokhos I'nin babasının işgal ettiği yerlerde, yani Suriye topraklarında yeniden hak iddia edişleri sonucunda gerçekleşmiştir. M. Ö. 275'e kadar Antiokhos I, Ptolemaios II'ye karşı çeşitli krallıklarla ittifaklar kurmaya çalışmış, hatta bu ittifaklardan birini Ptolemaios II'nin kardeşi Magas¹¹ ile gerçekleştirmiştir. M. Ö. 274'de Magas Mısır'a karşı bir saldırıda bulunmuş ve bu saldırıyı kendi lehine dönüştürmek isteyen Antiokhos I de Ptolemaios II'nin Suriye'deki topraklarına saldırmıştır. Ancak aynı süreçte, Antiokhos I, Ptolemeios II'nin ülkesine sefer düzenlemeye hazırlandığı haberini almış ve kralın kendi topraklarında bu sefere karşı önlem almaya başladığı görülmüştür. Dönemin iki önemli gücünün karşılaştığı bu savaş literatürde Birinci Suriye Savaşı olarak adlandırılmıştır (Bryce, 2014: 172). Savaşın detayları ve ne kadar geniş kapsamlı olduğu hakkında yeterli kaynak bulunamamış olsa da, savaş Fırat Nehri boyunca ilerleyen ve aniden hızlanarak Seleukos ordusunun önüne çıkan Mısır'lı askerlerce kazanılmıştır. Bu savaşta Seleukos I, Şam dışında Güney Suriye topraklarından hiçbir müttefik görmemiştir (Sherwin-White, Kuhrt, 1993: 35; Grainger, 2017: 76). Bu dönemde Şam'ın aslında, Ptolemioslar'a karşı bir duruş sergilediğine dair herhangi bir ibare görülmemiştir. Şam'ın tarafsız bir biçimde bu savaşın içinde pasif bir yapı sergilediği anlaşılmıştır.

Birinci Suriye Savaşı yaklaşık dört yıl sürmüş ve resmi bir antlaşma ile M.Ö. 271'de sonuçlandırılmıştır. Bu durum, her iki krala da güvenli bir ortam sağlamış ve diğer sorunlarla ilgilenme fırsatı vermiştir. Seleukoslar için bu dönemde ayrıca, Küçük Asya'daki isyanlar önemli bir tehdit unsuru olurken¹², Ptolemaioslar ülke içindeki küçük isyanlarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. (Grainger, 2017: 77). Bu savaşın

¹⁰Seleukoslar'ın ve Ptolemaioslar'ın arasındaki Suriye toprakları üzerindeki egemenlik çabaları Babil kroniklerinde de yer almıştır. Sherwin- White, Kuhrt, 1993: 35.

¹¹ Ptolemaioslar ve Seleukoslar arasında diplomatik ilişkilerin boyutu değişmiş, Seleukos kralının kızı M. Ö. 292'de henüz 15 yaşındayken Magas ile evlendirilmiştir. Grainger, 2017: s.77.

¹²Seleukos I, M. Ö. 274'de Ptolemaios II Philadelphus'un kardeşi Magas'ın toprak talepleri ve bu talepler doğrultusunda gerçekleştirdiği istilalarla baş etmek zorunda kalmıştır. Grainger, 2017: s.77.

sonucunda Suriye topraklarının, özellikle Kuzey Suriye ve Kilikya'nın, belli bir kısmı Ptolemaios II'nin eline geçmiş ve Antiokhos I ağır kayıplara uğramıştır (Tarn, 1926: 155-162; Bryce, 2014: 171-172). Yine bu savaş içerisinde varlık gösteren Magas, Libya yakınlarındaki Cyrenea'da bağımsızlığını ilan etmiştir.

Güçlü iki Hellenistik devlet arasında yapılan bu savaş, bir kez daha vurgulanmıştır. Suriye'nin stratejik olarak öneminin olduğunu göstermiştir. Birinci Suriye Savaşı'ndan sonra yapılan barış antlaşması Antiokhos I'in ölümüne kadar sürmüş, Suriye topraklarında, Kuzey Suriye'nin Seleukoslara, Güney Suriye'nin Ptolemaioslara ait olduğu belirlense de, sınırlar tam anlamıyla netleştirilememiş ve Şam'ın ele geçirilmesi temel hedef olarak belirlenmiştir.

M. Ö. yaklaşık 260 yılında, Antiokhos I'in ölümünün ardından tahta çıkan oğlu Antiokhos II Theos ve Ptolemaios'ler arasında ciddi bir kriz yaşanmaya başlanmıştır (Grainger, 2017: 75-76). Bu krizin Ptolemaios ve Seleukoslar arasında gerçekleşecek olan İkinci Suriye Savaşı'na zemin hazırladığı görülmüştür.

2. İkinci Suriye Savaşı (M. Ö. 260-253)

Uzun süren ve başarılı bir saltanattan sonra Antiokhos I Soter, M. Ö. 261 yılında bilinmeyen bir nedenden dolayı ölmüş ve oğlu Antiokhos II Theos Seleukos Devleti'nin başına geçmiştir. (Bryce, 2014: 173). Ptolemaios ve Seleukos Devletleri arasında bu dönemde de bir kriz yaşanmıştır. Bu krizin nedeni, Ptolemaios II' nin oğlunun Efes'te valilik yapmaktayken, Anadolu'da bulunan komutan Timarchos tarafından desteklenmesi ve Antiokhos II'nin Anadolu'da Timarchos'un bulunduğu yerlerde¹³ olan halkları ondan ve Ptolemaios etkisinden kurtarması olmuştur. Bu durum iki devlet arasında sorun yaratmıştır (Grainger, 2017: 79). Antiokhos II, mümkün olan en erken zamanda hem babasının eski rakibi, hem de kriz yaşamış olduğu Ptolemaios II'den Güney Suriye, Filistin ve Fenike'yi almak için sefer düzenlemiş ve bu durum, M. Ö. 260-253 yılları arasını kapsayan bir savaşı da beraberinde getirmiştir (Bryce, 2014: 173) İkinci Suriye Savaşı (M. Ö. 260-253) olarak adlandırılan bu savaşta Mısır kralı Ptolemaios II büyük kayıplara uğramıştır. Ancak Ptolemaios II'nin izlediği ileri görüşlü siyaset sonucunda, M. Ö. 253 yılında, Mısır Kralı Ptolemaios II ve Seleukos Kralı Antiokhos II aralarında barış antlaşması yapmışlardır. Bu antlaşma gereğince, Antiokhos II'nin Mısır Kralı Ptolemaios II'nin kızı Berenike ile evlenmesine, Berenike'den doğacak çocuklarını kendisine halef yapmasına ve eski karısı Laodike'den ayrılmasına karar verilmiştir. Böylece Ptolemaios II, Suriye sorununu çözümlenmiş, fakat Antiokhos II ile kaybettiği yerler için tekrar savaşmış ve eski deniz gücünü yeniden diriltmiştir. Dahası, Ptolemaios II, Ege Adaları'nı egemenliği altına almış (Mansel, 2014: 493-494) İkinci Suriye Savaşı sonunda Seleukos Devleti'nin yavaş yavaş parçalanmaya başladığı saptanmıştır. Antiokhos II'nin Mısır Devleti'yle girdiği bu savaşta öncelikle diplomatik açıdan, ardından da toprak kaybı açısından yenilgiye uğradığı görülmüştür.

3. Üçüncü Suriye Savaşı/Laodike Savaşı (M. Ö. 245-241)

¹³ Timarchos, Milet ve Samos'u Ptolemios'lardan almıştır. Grainger, 2017: s.79.

Antiokhos II öldüğünde taht için üç varisin hakkı olduğu bilinmektedir. Bunlardan ilki Antiokhos II ve Ptolemaios II arasında Seleukos varisinin de tayin edildiği diplomatik evlilik antlaşması gereği Berenike'nin oğlu, ikinci ve üçüncü varis ise, Antiokhos II' nin eski karısı Laodike'nin oğulları olan Antiokhos II Hieraks ve Seleukos II Kallinikos olmuştur.

Antiokhos II'nin ölümünün hemen ardından Seleukos II Kallinikos ve Antiokhos II Hieraks arasında yaşanan taht kavgası Kardeşler Savaşı olarak da bilinen geniş çaplı bir savaşa dönüşmüştür. M. Ö. 241 ve 236 yıllarını kapsayan bu savaşların en kapsamlısı M. Ö. 240-236 yılları arasında Ankyra (Ankara) yakınlarında meydana gelmiş ve buradaki savaşta Seleukos II, Antiokhos II Hieraks'ı yenmiştir (Kaya, 2000: 83). Seleukos tahtına Seleukos II' nin geçmiş ve Laodike'in destekçileri, en büyük oğlu Seleukos II'yi yeni imparator olarak kabul etmişlerdir. Bu süreçte Antakya'da bulunan Berenike, kendisi ve bebeği için büyük bir tehlike altında olduğunun bilincindedir. Berenike bu dönemde beklediği desteği, Mısır hükümdarı olan kardeşi Ptolemeios III (Euergetes)'ten görmüştür. Ptolemaios III, kız kardeşinin tehlikede olduğu haberi üzerine, hemen bir ordu¹⁴ hazırlatmıştır (Bryce, 2014: 174-175). Berenike, kardeşi gelene kadar Antakya yakınlarında bulunan Defne'deki sarayına sığınmıştır. Ancak kardeşi çok geç gelmiş kendisi ve oğlu öldürülmüştür.

Seleukos II tahta yeni geçmiş olduğundan, Seleukos Devleti henüz toparlanamadan Antakya, Ptolemaios komutanlarına teslim olmak zorunda kalmıştır. Ptolemaios, ordusuyla birlikte ilerleyerek Antakya'nın dışında, Apameia ve Seleukeia Pierria'yı da kendi topraklarına katmıştır (Taylor, 2013: 7). Bu durum Ptolemaios ve Seleukos devletleri arasında, M. Ö. 246-241 yıllarını kapsayan savaşın nedenlerinden birini teşkil etmiş ve bunun sonucunda Üçüncü Suriye Savaşı yaşanmıştır (Bryce, 2014: 174-175). M.Ö. 246 yılında Mısır kralı büyük bir hızla ilerleyerek, Suriye üzerinden Mezopotamya'yı istila etmiş ve Babil'e kadar ilerlemiştir. Ptolemaios III (Euergetes), M. Ö. 245'te ülkesinde patlak veren isyanı bastırmak için geri döndüğünde, Seleukos II kaybettiği toprakları yeniden ele geçirmiş ve bu başarılarından dolayı Kallinikos ünvanını almıştır (Mansel, 2014: 494-495).

4. Dördüncü Suriye Savaşı (M. Ö. 220/219-217)

Seleukos II Kallinikos'un küçük oğlu olan Antiokhos III, abisi Seleukos III Soter'in ölümünün ardından Seleukos krallığının başına geçmiştir. Seleukos krallığı, Antiokhos III zamanında oldukça geniş sınırlara ulaşmıştır. Antiokhos III, Üçüncü Suriye Savaşı'ndan (M.Ö. 246–241) sonra kaybedilen toprakları, Doğu'ya ve M. Ö. 197 yılında Küçük Asya'ya yapmış olduğu seferle kıyı bölgelerini Ptolemaioslar'dan geri almıştır. Krallığın egemenliğini genişleten ve doğuda kazandığı zaferlerden dolayı Megas ünvanına sahip olan kral, devletin Seleukos I Nikator'un ardından, ikinci kurucusu olarak görülmüştür (Taylor, 2013: 10).

---

¹⁴Polybius'a göre Üçüncü Suriye Savaşı'nda Ptolemaioslar'ın ordusunda Afrikalı filler yer almıştır Boved, 2014: 64.

Seleukoslar Döneminde Yaşanan Suriye Savaşları Üzerine Bir İnceleme

Ptolemaios ve Seleukos Devletleri arasında Antiokhos III döneminde de anlaşmazlıklar yaşanmış, bu anlaşmazlıkların nedenlerinden biri de Mısır kralı Ptolemaios IV'ün, M. Ö. 217'de Güney Filistin'deki Rafia olarak adlandırılan kent yakınlarına toplam 70.000 piyade, 6.000 süvari ve 73 savaş fili ile bir sefer düzenlemesi olmuştur. Antiokhos III Megas, 62. 000 piyade, 5. 000 at ve 103 fil ile savaşa katılmıştır (Kochva, 1976: 107). Savaşı Ptolemaios kazanmıştır. Antiokhos III Megas, ağır yenilginin ardından ayakta kalan birlikleriyle birlikte Antakya'ya dönmüş ve Dördüncü Suriye Savaşı böylece sona ermiştir.

Ptolemaios ve Seleukos arasında çıkan anlaşmazlıklar tekrar savaşların yaşanmasına neden olmuştur Ptolemaios IV bu savaşta yaklaşık 40. 000 arası askere liderlik etmiş, buna karşın Antiokhos III Megas'ın 68. 000 askere sahip olduğu saptanmıştır. Bu 68.000 askerin yaklaşık 10.000'i müttefiklerin göndermiş olduğu askerlerdir (Schäfer, 2003:24). Antiokhos III Megas, Ptolemaios IV' ün Coele'deki (Güney Suriye) topraklarını tehdit etmiştir (Bovet, 2014: 78). Bu savaşın ardından M. Ö. 205'te yapılan antlaşmaya göre Ptolemaios IV Mısır, Suriye, Anadolu ve Balkanlar'daki tüm topraklarını kaybetmiştir. Antiokhos III Megas, Ptolemaios IV' ten aldığı bu topraklardaki tüm orduları batıya taşımıştır (Bovet, 2014: 84). Antiokhos III Megas, batıya taşıdığı ordularla birlikte Ege kıyılarında Ptolemaioslar için önemli bir tehdit unsuru olmuştur. Bu durum Beşinci Suriye Savaşı'na giden yolda önemli bir neden olarak gözlemlenmiştir.

5. Beşinci Suriye Savaşı (M. Ö. 202-200)

Antiokhos III Megas, M. Ö. 204 yılında Ege Kıyıları'na sefer düzenlemiş, daha sonra M. Ö. 202'de Suriye'ye yönelmiş ve burada Rafia Savaşı sırasında Ptolemeios IV' ten kaybettiği toprakları geri almıştır. Daha sonra Mısır kralı Ptolemaios III öldürülmüş ve tahtı beş yaşındaki oğlu Ptolemaios V'e geçmiştir. Bu durumu Seleukoslar lehlerine çevirmiş ve M. Ö. 202 ile 198 yılları arasında Beşinci Suriye Savaşı gerçekleşmiştir. Antiokhos III Megas kendi kontrolündeki yerleşimleri askeri açıdan güçlendirmiş ve bu doğrultuda Güney Suriye (Coele Suriye), Fenike ve kıyı Filistin'de, stratejik olarak değerli ve ekonomik açıdan zengin olan tüm bölgelere asker sevk etmiştir. Antiokhos III' ün en önemli zaferi, M. Ö. 200 yılında Ptolemaios V' ten Güney Filistin'e açılan bölgenin kontrolünü ele geçirmesi ve böylece Filistin'in güney kısmında hem siyasi, hem de askeri açıdan üstünlük sağlaması olmuştur (Taylor, 2013: 12; Bryce, 2014: 187-189).

M. Ö. 200 yılında Panion Savaşı'ndan sonra Güney Suriye (Coele-Syria) ve onun tüm gelirleri Seleukoslar'ın eline geçmiştir. Anadolu'dan ve Suriye'den elde edilen gelirin toplamda 2.400-4.000 talent gümüş olduğu tahmin edilmiştir (Bovet, 2014: 81).

Antiokhos III Megas, M. Ö. 202 yılından M. Ö. 198 yılına kadar Beşinci Suriye Savaşı ile ilgilendiğinden, Anadolu'daki küçük krallıklarla ilgili gelişmelere kayıtsız kalmıştır. M. Ö. 200 yılının Eylül ayında Rodos'ta bulunan Romalı elçiler Suriye'ye gitmiş ve bu elçiler sayesinde Roma Anadolu'da egemenlik kurmaya çalışan Hellenistik kralların en güçlüsü Antiokhos III Megas ile ilk kez doğrudan siyasi ilişki

kurmuştur (Kaya, 2015: 216). M. Ö. 198 yılına gelindiğinde, Antiokhos III Megas'ın Güney Suriye, Fenike ve kıyı Filistin bölgelerindeki fethi tamamlanmıştır.

Karadan ve denizden gelen saldırılar, Ptolemaioslar'ın ordularını oldukça zayıflatmış Ptolemaios kontrolündeki şehirler, Güney ve Güney-Batı Asya, Küçük-Pamfilya, Likya ve Karya Seleukos egemenliği altına alınmıştır (Bryce, 2014: 187-189). Antiokhos III Megas, M. Ö. 197 de Mısır'ın Küçük Asya, Ege Denizi ve Trakya'daki topraklarını işgale başlamıştır (Atlan, 2014: 106). Seleukos Kralı Antiokhos III Megas, Mısır Kralı Ptolemaios V'in elindeki Güney Suriye ve Kilikya Bölgesi'ni, M. Ö. 197'de de Likya kentlerini ele geçirmiştir. Karya Bölgesi'ne geçerek Efes'e kadar ilerleyen Antiokhos III Megas, M. Ö. 196 yılında da Hellespontos'u (Çanakkale Boğazı) egemenliği altına alarak, yakınlarındaki Lysimakheia kentini de ele geçirmiştir. Böylece Antiokhos III Megas, Seleukos I Nikator'un sahip olduğu imparatorluk sınırlarına ulaşmıştır (Üreten, 2010: 31).

M. Ö. 190'da Küçükasya'daki Magnesia Savaşı'nda Seleukos Kralı Antiokhos III'ün Roma'ya yenilmesi Roma'yı Doğu Akdeniz Bölgesi'nde lider duruma getiren en önemli gelişmelerden biri olmuştur. M.Ö 188'de yapılan Apameia Antlaşması ile Seleukos Krallığı Küçükasya'yı Toroslar'a kadar terk etmek ve Roma'ya savaş tazminatı ödemek zorunda bırakılmıştır (İplikçioğlu, 2007: 82, Yıldırım, 2016: 91-103).

6. Altıncı Suriye Savaşı (M. Ö. 170-168)

Antiokhos III Megas'ın genç oğlu Antiokhos IV Epiphanes, kardeşi Seleukos IV Philopator'un 'un öldürülmesinin ardından Seleukos Devleti'nin yönetimini devralmış ve Theos Epiphanes (Tanrının Tezahürü) ünvanını almıştır. Atina'da yaşadığı bilinen Antiokhos IV Epiphanes (Taylor, 2013: 152), olağandışı bir karaktere sahip olduğu bilinen ve unvanı çağdaşları tarafından alay konusu edilerek, Epiphanes yerine Epimenes "deli" olarak anılmıştır. Ancak Antiokhos IV Epiphanes'in bastırılmış olduğu sikkeler, onun yeni kentler kuran, doğruya seferler yapan ve genelde devletin gücünü yeniden inşa etmeye çalışan bir siyaset izlediğini yansıtmıştır (Morkholm, 2000: 192).

Roma Devleti bu dönemde Makedonya ile savaşlarını bitirmiş ve Seleukoslar'a karşı doğuda etkin bir bastırma politikası izlemiştir. Antiokhos IV Epiphanes, bu sırada İskenderiye'ye bir sefer düzenlemiş, ancak Roma Heyeti'nin baskısıyla karşılaşmıştır. Bundan dolayı Antiokhos IV Epiphanes İskenderiye'den tüm kuvvetlerini çekmiş ve ülkesine geri dönmek zorunda kalmıştır. Bu durum Seleukos ve Ptolemaios arasındaki siyasi ilişkilerde, artık farklı ve daha güçlü bir rakibin varlığını gösteren bir küçük savaş (Altıncı Suriye Savaşı) girişiminin de sonucu olmuştur (Schäfer, 2003: 38; Bryce, 2014: 195-196). Bu savaş, diğer Ptolemaios ve Seleukos arasındaki Suriye Savaşları'nın hem taraflarının, hem de boyutlarının değiştiğini göstermiştir (Bryce, 2014: 195-196).

Altıncı Suriye Savaşı Sonrasında Ptolemaios ve Selukoslar Arasındaki Siyasi Gelişmeler

Seleukoslar Döneminde Yaşanan Suriye Savaşları Üzerine Bir İnceleme

Seleukos Kralı Demetrios I Soter'in M. Ö. 150 yılında Suriye'de bir çatışmada öldürülmesinin ardından Aleksandros Balas, Seleukos Devleti'nin başına geçmiştir. Aleksandros Balas'ın Seleukos bünyesindeki Yahudi halka dini bağımsızlıklarını vermiştir. Ülke içinde huzuru tesis eden kral, uluslararası anlamda gücünü sağlamlaştırmak adına Mısır kralı Ptolemaios IV Filometor'un kızı Kleopatra Thea'yla evlenmiş ve Mısır'la siyasi anlamda bir ilişki içerisine girmiştir. Ancak Ptolemaios kralı Seleukoslar'ın devlet işlerine karışmaya başlamış ve Seleukos kralı Aleksandros Balas Seleukos Devleti'nde etkisiz hale gelmeye başlamıştır. Bunun sonucunda Yahudi halkı isyan etmiş ve bazı bölgelerde bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir (Bryce, 2014: 209-210). Daha sonraki yıllarda Seleukos Devleti'nin yine toprak kaybına uğradığı saptanmış ve Antiokhos VII Sidetes döneminde Seleukoslar, Partlara karşı büyük bir sefer düzenlemiştir. Antiokhos VII Sidetes'in ilk zamanlarda elde etmiş olduğu başarılarla rağmen Seleukoslar, M. Ö. 130/ 29 yılında Partlara karşı ağır bir yenilgiye uğramışlardır. Antiokhos VII Sidetes'in ordusu dağıtılmış, kendisi de öldürülmüştür. Bunun üzerine Fırat'ın doğusundaki tüm Ön Asya ülkeleri Seleukoslar'ın hakimiyetinden çıkmış, Seleukos Krallığı sadece Fırat ve Toroslar arasındaki topraklardan ibaret kalmıştır (Mansel, 2014: 505). İzleyen yıllarda, siyasi bir evlilik sonucu daha önceden Seleukos Devleti'ne gelmiş olan ve krallıkta hak iddia eden Kleopatra Thea, Seleukos Devleti'nin başına M.Ö. 126 yılında geçmiştir Kleopatra Thea M.Ö 125 yılında oğlu Seleukos V'i babasının haklı halefi olarak kabul etmiştir (Bryce, 2014: 215-216). M. Ö. 120'li yılların sonlarında Seleukos Devleti'nde en yetkin kişi Kleopatra Thea olmuştur. Birkaç aylık iktidar döneminden sonra büyük oğlu Seleukos V'i öldürmüştür. Böylece Kleopatra Thea diğer oğlu, genç Antiokhos VIII Grypos'un taht ortağı olmuştur. Seleukos Devleti'nin başına geçtikten sonra, Antiokhos VIII Grypos M. Ö. 114-13 yıllarında Seleukoslar'ın mirasından artakalan topraklardan oluşan Suriye'yi kardeşi Antiokhos IX Kyzikenos ile paylaşmak zorunda kalmıştır (Morkholm, 2000: 192-193).

SONUÇ

Büyük İskender'in aniden gerçekleşen ölümünden sonra imparatorluk, komutanları arasında bölünmüş ve Hellenistik krallıklar kurulmuştur. Bu krallıklardan en güçlü olanları yapılan son paylaşımlar sonrasında, Mısır'daki Ptolemaios ve Ön Asya'daki Seleukos Devletleri olmuştur. Seleukos Devleti en büyük toprak parçasına sahip olmuş ve Seleukos I Nikator güçlü bir imparatorluk kurmuştur. Seleukos I Nikator, doğu ve batının arasında yer alan Antiokheia'nın (Antakya), önemini kavramış ve krali merkez olarak babasının adını vermiş olduğu bu kenti kurmuş ve yönetimin başına geçmiştir. Seleukos I Nikator'dan sonra devletin yönetimi Antiokhos I Soter tarafından devralınmıştır. Antiokhos I Soter'e babası Seleukos I Nikator'dan büyük bir toprak parçasının yanı sıra, Mısır'daki Ptolemaioslarla olan sorunlarla baş etme zorunluluğu da kalmıştır. Bu sorunların temelinde yatan gerekçe, Suriye'ye hakim olmak ve böylelikle Doğu Akdeniz'i kontrol altında tutmak olmuştur. Bu doğrultuda gerçekleşen Ptolemaioslar ve Seleukoslar arasındaki Suriye Savaşları, bünyesinde daha küçük savaşları da barındıran yaklaşık M. Ö. 274-168 yılları arasında

devam süreklilik arzeden mücadelelere dönüşmüştür. M. Ö. 274-271 tarihleri arasında yaşanan Birinci Suriye Savaşı, Ptolemaioslar'ın Seleukoslar'a karşı üstünlüğü ile sonuçlanmış ve bu savaş sonrasında Ptolemaioslar'ın Güney Suriye'deki (Coele Suriye) kimi zaman sekteye uğrayan kalıcı egemenlikleri başlamıştır. İkinci Suriye Savaşı, kaybedilen Güney Suriye topraklarının yeniden ele geçirilmesi amacıyla yapılmış, ancak Ptolemaioslar'ın kaybettikleri savaşı diplomatik bir hamleyle kendi lehlerine çevirdikleri bir barış antlaşmasıyla sonuçlanmıştır. Bu barış antlaşmasının bir gereği niteliğinde gerçekleşen, Ptolemaios ve Seleukos arasındaki barışı perçinleyeceği düşünülen diplomatik bir evlilik ve bu evlilik sonucunda Seleukos hanedanlığında söz sahibi olma isteği, Ptolemaios'ların hedeflediği biçimde gerçekleşmemiştir. Seleukos hanedanlığındaki diğer söz sahibi unsurlar ve çıkan taht kavgaları, Üçüncü Suriye Savaşı'nın yaşanmasına neden olmuştur. Bu savaş sonrasında fazlasıyla toprak kaybı yaşayan Seleukoslar, Mısır'da çıkan isyanları iyi değerlendirerek, kaybettikleri toprakları geri kazanabilmişlerdir. Dördüncü Suriye Savaşı Seleukoslar ve Ptolemaioslar arasındaki son müstakil savaş niteliği taşımış ve bu savaşın sonunda Seleukoslar (Antiokhos III) ağır bir yenilgiye uğramışlardır. Beşinci Suriye Savaşı, gittikçe güçlenen bir başka siyasi egemen olan Romalılar'ın gölgesinde yaşanmış, savaşın sonucunda Seleukoslar önemli bir toprak parçasına sahip olabilmişlerdir. Altıncı Suriye Savaşı, dönemin değişen politik dengelerinin en iyi örneğini sunmuş, artık iki eski süper güç olan Seleukoslar ve Ptolemaioslar, Roma'nın ciddi müdahaleleri neticesinde iki yıllık bir muharebe ile sonuç alamadıkları bir savaş yaşamak zorunda kalmışlardır. Suriye Savaşları, İskender'in ölümüyle miras kalan büyük imparatorluk üzerindeki, egemenlik kurma çabasının bir özetini sunmuştur. Ptolemaioslar'ın ve Seleukos'ların kurulmuş oldukları coğrafya Suriye egemenliğini, bu iki krallık içinde zorunlu kılmış, zengin Doğu Akdeniz Limanlarından elde edecekleri gelir onların batıdaki üstünlüklerinin boyutunu tescilleyen en önemli nitelik olarak görülmüştür.

KAYNAKÇA

Arslan, M. (2010). *İstanbul'un Antikçağ Tarihi- Klasik ve Hellenistik Dönemler*. İstanbul, Haziran: Odin Yayıncılık.

Atlan, S. (2014). *Roma Tarihinin Ana Hatları*, I. Kısım Cumhuriyet Devri. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Bar-Kochva, B. (1976). *The Seleucid Army*. New York: Cambridge University Press.

Bovet, F. (2014). *Christelle, Army and Society in Ptolemaic Egypt*. New York: Cambridge University Press.

Braund, David. (2005). *A Companion to the Hellenistic World*, ed. Andrew Erskine, Blackwell Publishing.

Bryce, T. (2014). *Ancient Syria: A Three Thousand Year History*, Oxford: Oxford University Press.

Seleukoslar Döneminde Yaşanan Suriye Savaşları Üzerine Bir İnceleme

Diakov, V.- Kovalev S. (1987). *İlkçağ Tarihi-1*. Özdemir İnce (çev.). Ankara: Yordam Kitap Basım ve Yayın.

Errington, R. Malcolm. (2008). *A History of the Hellenistic World: 323-30 BC*, Blackwell Publishing.

Grainger, (1990). *Seleukos Nikator –Constructing a Hellenistic Kingdom*. New York.

Grainger, J. (2017). *Great Power Diplomacy in The Hellenistic World*. New York: by Routledge.

İplikçioğlu, B. (2007). *Hellen ve Roma Tarihi*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Kaya, M. (2015).III. Makedon Savaşı'na kadar Roma'nın Anadolu Politikası. *Tarih İncelemeleri Dergisi*. s.211-232.

Kaya, M. (2000). Ankyra (Ankara) ve Galatlar. *Kebikeç/ Sayı 9*. Ankara s. 77-95.

Mansel, A. (2014). *Ege ve Yunan Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Morkholm, O. (2000). *Erken Hellenistik Çağ Sikkeleri- Büyük İskender'in Tahta Çıkışından Apameia Barışı'na Kadar* (İ.Ö.336-188). Oğuz Tekin (çev.) edt. Philip Grierson- Ulla Westermrk (edt.) İstanbul: Homer Kitabevi.

Rose, T. C. (2004). *The Rise of Seleukos Nikator, 327-301 BC: Military Power and the Creation of a Hellenistic Monarchy*. Doctoral dissertation, East Carolina University Press.

Üreten, H. (2010). Neşredilmiş Yazıtlar Işığında Hellenistik Dönem'de Pergamon Kenti Tanrı ve Kültleri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Schafer, P. (2003). *The History Of The Jews in The Greco-Roman World*. London and New York: by Routledge.

Sherwin- W, Kuhrt A, (1993). *From Samarkhand to Sardis: A New Approach To The Seleucid Empire*. Los Angeles: University of California Press.

Taylor, M. (2013). *Antiochus the Great*. Britain: by PenandS Word Books.

Tekin, O. (2011). *Hellen ve Roma Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Tarn, W. (1926). The First Syrian War. *The Journal of Hellenic Studies*, 46(2). 155-162.

Tucker, S.C. (2017). *The Roots and Consequences of Civil Wars and Revolutions: Conflicts that Changed World History*, ABC.CLIO-California Press.

Yıldırım, E. (2016). Suriye Eyaleti'nin Kuruluşuna Kadar Roma'nın Doğu Akdeniz'de Korsanlıkla Mücadelesi / Rome's Fight Against Piracy in The Eastern Mediterranean to the Establishment of the Syrian Province, Cedrus - *Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Dergisi*, Sayı: 6, s. 91 – 103.

Extended Abstract

Following the unexpected death of Alexander the Great, there were differences of opinion among his commanders in the administration of the empire founded by him, and the disputes among the commanders, over time, left their place to great wars. As a result of these wars, the division of the empire became inevitable. There was a process in which the lands of the great commanders were divided into smaller kingdoms over time. Seleucus Nikator, who took his share, began to be more powerful in Syrian lands including the Seleucid Cappadocia given to him as booty and tried to expand his lands to the north of Syria. However, this was something which Ptolemy did not want. Seleucus seemed to maintain his alliance with the Ptolemy while trying to gather up his strength in the land where he had his own power. However, he was removed from this alliance, which was established with Kassandros, Lysimakhos and Ptolemy and developed against Demetrius. His sudden alliance with Demetrius, who had Athens, Sidon, Tyre, Cyprus and Cilicia in his possession, was the reason for his being left out from this alliance. This development is seen as one of the main reasons for the wars between Ptolemaios, the great commander of Alexander the Great, and Seleucus, who gradually became more powerful in Asia Minor. First Syrian War (BC 274-271) took place between Antiochus I Soter and Ptolemy II Philadelphus due to the sharing of Syrian lands. The first Syrian war lasted for almost four years and ended with an official treaty in BC 271. Around 260 BC, after the death of Antiochus I, a serious crisis began to take place between his son Antiochus II Theos and the Ptolemy. It can be said that this crisis laid the groundwork for the Second Syrian war between Ptolemy and the Seleucids. In this war called the Second Syrian War (260-253 BC), Egyptian king Ptolemy II Philadelphus suffered great losses. However, as a result of forward-looking politics followed by Ptolemy II Philadelphus, a peace treaty was signed between Egyptian King Ptolemy II Philadelphus and Antiochos II Theos, king of Seleucus in 253 BC. According to this treaty, it was decided that Antiochos II Theos would marry Berenike, daughter of Ptolemy II of Philadelphia, King of Egypt, and his children from this woman would be his successor and he would leave his former wife Laodike. However, the death of Antiochos II Theos and fights of throne between his successors led to the Third Syrian War (245-241 BC). In 246 BC, the king of Egypt advanced at great speed and invaded Mesopotamia over Syria and came to Babylon. When Ptolemaios III Eurgetes returned to repress the rebellion that broke out in his country in 245 BC, Seleucus II recaptured the lands he had lost. The Fourth Syrian War (220 / 219-217 BC) It took place between Ptolemy and Seleucus States during the rule of Antiochus III. Among the causes of this war was Egyptian king Ptolemy IV's campaign with a total of 70,000 infantry, 6,000 cavalry, and 73 war elephants in the vicinity of the city which was named Rafia in southern Palestine in 217 BC. Ptolemy won this war. Following the heavy defeat, Antiochos III Megas returned to Antakya with the surviving troops and the fourth Syrian war was over.

The king of Egypt, Ptolemy, was murdered and his throne passed to his five-year-old son, Ptolemy V. The Fifth Syrian War took place between 202 and 198 BC. Antiokhos III Megas strengthened the military settlements in his control and, in this direction, sent troops to all regions that were strategically valuable and economically rich in South Syria (Coele Syria), Phoenician and coastal Palestine. Antiokhos III threatened Megas Coele (South Syria). According to the treaty that was signed in 205 BC after this war, after Ptolemy IV lost all his lands in Egypt, Syria, Anatolia and the Balkans, Antiokhos III Megas carried his armies to the west. This is considered to be an important factor on the road to the Fifth Syrian War. In consequence of the Fifth Syrian War (BC 202-200), Seleucus dominated the cities under Ptolemy's control, south and south-west Asia, Little-Pamphylia, Lycia and Karya through attacks from land and sea. Antiokhos III Megas began occupying the territory of Egypt in Asia Minor, Aegean Sea and Thrace in 197 BC. However, from the beginning of the II Century BC, Galatians came back to the stage of history and began to play an important role in the Battle of Magnesia. Seleucid King III. Antiochus Megas captured the cities of Koloe and Cilicia under the control of King Ptolemy V of Egypt and the cities of Lycia in 197 BC. However, this period represented the period when Rome began to exist as a great power. The defeat of Seleucid King Antiochus III in Rome in the Battle of Magnesia in Asia Minor in 190 BC became one of the most important developments that brought Rome to a leading position in the Eastern Mediterranean Region. According to the Treaty of Apameia in 188 BC, the kingdom of Seleucus was forced to leave Asia Minor till the Taurus and give war compensation to Rome. The Sixth Syrian War (170-168 BC) took place at the time when the Roman state had finished its battles with Macedonia and began to progress rapidly against the Seleucids. Antiochus IV Epiphanes organized a campaign against Alexandria, Egypt, but encountered the pressure of the Rome Delegation. Therefore, Antiochus IV Epiphanes withdrew all his forces from Alexandria and returned to his country. This was also the result of a small war (Sixth Syrian War) attempt indicating the existence of a different and stronger rival in political relations between Seleucus and Ptolemy.¹⁵ This study aims to analyse the causes of these wars, the content of the policies followed in these wars and the general political environment at the end of these wars.